

UČITELJSKI TOVARIS.

Glasilo

„Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Izdavatelj in urednik:

Andrej Žumer,

nadučitelj in e. kr. okrajni šolski nadzornik.

Št. 14.

Ljubljana, 16. mal. srpana 1892.

XXXII. leto.

Vsebina. T. Petrovec — Čemšenik: Kako vzbujaj učitelj pri učencih veselje do učenja? — J. Marn: Knjiga Slovenska. — Ukazi in odredbe šolskih oblastev. — Listek. — Naši dopisi: Iz postojnskega okraja. — Iz Krškega. — Iz Dobruča. — Iz Hrušice v Istriji. — Društveni vestnik. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Kako vzbujaj učitelj pri učencih veselje do učenja?

Vsak, kdor se je kdaj bavil ali se še bavi z odgojo in poukom mladine, pritrdil mi bode, da je posel učitelja-odgovajatelja težak in odgovoren. Nečem tu navajati vsakeršnih težkoč in ovir, katere se stavijo učitelju pri njegovem delovanju na pot, saj jih vsak izmed nas v obilni meri izkuša. Navzlic vsemu trudu in prizadevanju pa učitelj marsikterikrat pri otrocih vendar ne doseže zaželjenega uspeha, kar ga dela zlovoljnega in mu greni poklic. Ako pa se vprašamo, kaj utegne biti temu uzrok, opazimo, da čestokrat ni znal pri učencih vzbuditi prepotrebne veselja do učenja. Kako naj učitelj v tej stvari postopa, pojasniti hočem z nekaterimi besedami. Poglavitna skrb mu bodi:

1. Ljubeznjivo ravnanje z otroci. Posebno naj učitelj s prvenci previdno ravna, kajti vsaka beseda, vsako svarilo, posebno pa vsaka, sama na sebi

še tako neznatna kazen na nje premogočno vpliva. Tu se nudi učitelju prilika, da si pridobi otroško zaupanje in ljubezen, vsled česar otroci vse njegove želje in povelja ne iz strahu pred kaznijo, temveč z istinitim veseljem izpolnujejo. Od ravnanja učiteljevega v prvih šolskih dneh je največ zavisno, se li šola otrokom priljubi ali pristudi, bodo li imeli veselje do učenja ali ne. Vsakdanja skušnja pa nas uči, da se mora učiteljeva ljubeznjivost podvojiti pri onih nesrečnih bitjih, ki imajo kako duševno ali telesno hibo. Taki učenci mnogo vplivajo na uspeh in napredek pouka, zato naj učitelj posebno na nje pozornost obrača, zato naj skrbi, da si take nesrečneže z ljubeznjivostjo pridobi. Že ko prvič prestopi šolski prag, prinese tak otrok navadno obilico bridkih skušenj in spominov s seboj. Zasramovali so ga njegovi vrstniki, celo roditelji se mnogokrat tako izpozabijo, da take malo nadarjene, ali te-

lesno pohabljene otroke prezirajo, ali pa jim vsaj ne izkazujejo jednake ljubezni, kakor njihovim srečnejšim bratcem ali sestricam. Ne moremo se tedaj čuditi, da tak nesrečnež z nekako bojaznijo stopi prvokrat v šolsko sobo. Kakor pa cvetka odpira čašo dobrodejnim žarkom vzhajajočega solnca, tako odpre se tudi srce otroško vsled ljubeznjivega ravnanja učiteljevega. Ako pa je učitelj to dosegel, navdajati ga sme zavest, da pri taki mladini njegov trud ne bode zaman. Otroci bodo radi pohajali šolo ter dobili veselje do učenja, ubogali bodo ne le na besedo, ampak tudi na pogled ljubljenege svojskega učitelja. Kdor si je na ta način pridobil srca otroška, stori ž njimi lahko kar mu drago, kajti oklenejo se ga z vso ljubeznijo, katere je zmožno njihovo sprejemljivo srce. Varuje naj se pa učitelj tudi, da otroci na njem ne opazijo vsakoršnih slabostij in napak, ker le potem imajo potrebno spoštovanje do njega. Otroci so bistroumni opazovalci, predno učitelj ve, opazili so napake njegove in potrebno spoštovanje je izginito.

2. Stroga nepristranost. Učitelj naj v pohvali in kaznovanju, kakor tudi pri presojevanju otroških zmožnostij in pridnosti njihove kaže, da je vsem jednako nepristrank sodnik; otrok imovitih kakor ubogih, imenitnih kot priprostih roditeljev bodi mu jednak, vsaj mu je pri vseh v jednaki meri nadomestovati stariše. Malokatera reč zamore otroku tako hitro zagreniti veselje do učenja, kakor pristranost učiteljeva. Ne mislimo, da imajo le odrasli čut za osobno čast in pravico, ne, tudi v otroškem srcu ima ista globoke korenine, in gorje onemu, kdor se brezmišelnost dotakne tega neprecenljivega zaklada. Da pa more učitelj v tej stvari pravilno postopati, ozirati se mu je tudi na individualnost otroško; resna beseda, za katero se neposlušen otrok niti ne briga, izvabi rahločutnemu solze v oči, raniti ga more v dno srca. Ni pa dobro, da učitelj otroke prepogosto hvali; prijazen po-

gled, bodreča beseda zadošča, da otrok spozna in ve, kdaj je učitelj ž njim zadovoljen; kmalu spoznava, da mu učitelj vidi v srce, in resen, pa ob jednom dobrohoten opomin, prijazen pogled, s katerim kaže učitelj svojo zadovoljnost, pridobiva mu pri otrocih več ugleda in spoštovanja, kot večkratna graja ali gostobesedno hvallisanje.

3. Prepričaj otroke o koristi tega, česar se učé. Sami po sebi vemo, da se človek rajši uči onih stvari, ki mu pozneje morejo hasniti pri katerikoli priliki; isto je pri učencih. Učitelj kaži jim v živih in resničnih vzgledih, kdaj in kako je koristilo temu ali onemu, ako se je marljivo učil, kolikrat pa marsikomun škodovalo, ako potrebnih stvari ni znal. To jih vspejbuja k marljivosti, da nauk želneje vsprejemajo in si ga trdneje vtisnejo v spomin in srce, kajti: „*Exempla trahunt!*“

4. Učitelj kaži pri pouku vedro lice in veselo srce. Kako naj se učenec zanima za nauk, ako vidi, da učitelj čmernim licem in nejevoljen poučuje. Res, da ni lahka naloga kazati se otrokom vselega navzlic mnogim težavam in nadlogam, ki jih ima učitelj prenašati, a s samozatajevanjem doseže se tudi to. Ko prestopi učitelj šolski prag, odlóži svoje vsakdanje skrbi, svoje čmerne misli in bodi vesel med neskrbno in nedolžno mladino. Ako stopiš pobitega srca in mrkega obraza v veselo družbo, zabava mahoma preneha, vsi prisotni osupnejo. Tako je tudi v šoli. Ako učitelj pride med neskrbne otroke s čmernim obrazom, jih oplašči ter jim pobije srce, da se ga nehoté bojé in tudi nimajo veselja do učenja.

To veselje jim pa nadalje budi:

5. Zanimiv pouk. Učitelj vzbujaj z besedo zanimanje otroško za predmet, ki ga obravnava; da pa mu je to možno, potrebno je pred vsem, da sam kaže zanimanje za stvar, učenci naj mu na obrazu beró, da ga prošinja ljubezen do predavane tvarine. Saj pa to tudi kmalu opazijo:

le pogledjmo s kakim zanimanjem slušajo učitelja, opisujočega jim krasoto rodne naše zemlje, govorečega o junacih, ki so proslavili svoje ime v vojnah za cesarja in dom. Tudi najnavadnejša stvarina postane zanimiva, ako jo ume učitelj obravnavati vsestransko. Nikar pa ne misli, da le z novimi rečmi moreš učence pazljive ohraniti in pouk zanimiv storiti. Tudi že znano ima isto moč, le prav je treba obravnavati. Ne podajaj otroku mnogo na jedenkrat, kar pa mu podaš, bodi dobro; novo stvarino zidaj na prej obravnavano, neznano združuj z znanim in pouk je zanimiv. Učitelj tudi sam ne govori preveč, temveč z dobro premišljenimi nalogami in spretnimi vprašanji vspodbujaj otroke k samostalnemu delovanju; kar sami najdejo, jih dvojno veseli in jim daje zaupanje v lastno moč. Tako učitelj vzbuja

moči učenceve ter mu vabi misel za mislijo iz duše njegove.

Resnica pa je tudi, da marsikateri učenec po svojem izstopu iz šole izgubi mnogo prejšnjega zanimanja in veselja do učenja, a krivde ne moremo v tej zadevi pripisovati niti učitelju, niti učencem, ako pomislimo, da se mora večina izmed njih prezigodaj boriti za vsakdanji kruh; vendar pa vsaj nekateri ohranije to veselje še v poznejših letih, prebirajo zabavne in poučne knjige ter s tem dajejo lep vzgled svojim vrstnikom in nekdanjim tovarišem. Ako je učitelj na ta način vcepil mladini veselje do učenja, preverjen bodi, da seme, katero je sejal, ni palo na kamenita tla, temveč v dobro, rahlo zemljo, kjer bode čvrsto kalilo in veselo rastlo, slednjič pa rodilo stoteren sad. **T. Petrovec** — Čemsnik.

Knjiga Slovenska

v

XIX. veku.

*

Andrej Zamejic (Zamejce) r. 20. nov. 1824 v Horjulu, mašnik l. 1848, grajski duhoven in učenik pri baronu Lichtenbergu v Prapračah l. 1849, katehet v dekliških šolah nunskih l. 1850, v zglednih ljudskih l. 1852, učitelj katehetike v bogoslovju, l. 1865 profesor duhovnega pastirstva in metodike, l. 1880 kanonik stolne cerkve, goreč podpornik dobrodelnih društev, vesoljni dobrotnik.

Za slovenščino se je vnel vže doma, kjer je duhovni pastir takrat bil vrli Fr. Veriti. V bogoslovju bil mu je profesor Fr. Metelko, čegar nauke si je prilastil popolnoma, da mu prav gladko teče peró slovensko. Kot ud slovanske knjižnice bogoslovske je poleg slovenskih, kranjskih (Metelko, Baraga), koroških (Gutsman) in štajarskih (Krempf, Volkmer) zvesto pre-

biral slovnice in slovarje ilirske, pesni St. Vrazove, letopise Jordanove, vzajemnost Kolarjevo, starožitnosti Šafaříkove itd.

Kakor Vodnik — spisal je naprošen tudi A. Zamejic slovensko knjigo: „Nove kuharske bukve“ ali nauk, nar boljši in nar imenitniši jedila brez posebnih stroškov perpraviti. Z 200 jedilnimi listki. — Knjiga perviga natisa 1850, družiga pa je v Ljubljani l. 1861. 8°. II. str. 332 (+ 11 z obsegom). Nat. in zal. J. Blaznik. V predgovoru pravi na pr.: „Žene in dekleta!... Razuu bukvic, ki jih je bil Vodnik spisal, še ni dozda nobenih drugih v slovenskim jeziku pisanih kuharskih bukev na svitlim. Prejmite torej blagovoljno nove kuharske bukve, ktere vas bodo podučile v vsim, kar koli vam je vediti treba, znane in nezane, neimenitne in imenitne jedila tako